

Γηρατειά- Νεότητα

Τράπεζα Θεμάτων [14446]

Τρίτη Ηλικία και νέες τεχνολογίες / Γράμμα

Για να λύσεις το διαγώνισμα, θα πρέπει να γνωρίζεις:

- τη **συλλογιστική πορεία** ενός κειμένου.
- τη λειτουργία των **ρηματικών εγκλίσεων**.
- τα **ρηματικά πρόσωπα** και τη λειτουργία τους.
- τους **παράγοντες** που δημιουργούν **εμπόδια** στην **ενασχόληση των ηλικιωμένων με τις νέες τεχνολογίες** και τους **τρόπους** με τους οποίους τα **τεχνολογικά μέσα** μπορούν να γίνουν πιο **ελκυστικά** γι' αυτούς.

Κείμενο 1

Τρίτη Ηλικία και νέες τεχνολογίες

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη διπλωματική εργασία της Αγγελικής Κεφαλά με θέμα «Μάθηση και Τρίτη Ηλικία: Η χρήση των νέων τεχνολογιών».

Το άτομο, με τη συμμετοχή του σε μια διαδικασία μάθησης, ενδέχεται να έρθει αντιμέτωπο με μια σειρά από δυσκολίες ή εμπόδια. Οι ηλικιωμένοι σε ορισμένες περιπτώσεις αντιμετωπίζουν την τεχνολογία με επιφυλακτικό ή ακόμη και αρνητικό τρόπο. Αυτό δεν οφείλεται στο γήρας, σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, αλλά στο γεγονός ότι δεν είχαν καμία εμπειρία με τις νέες τεχνολογίες και ειδικότερα με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Η τεχνολογία εισέρχεται ξαφνικά στη ζωή των ηλικιωμένων, εξελίσσεται ραγδαία και η απουσία εξοικείωσης με το εν λόγω πεδίο μπορεί να δημιουργήσει αισθήματα αδιαφορίας, απαξίωσης ή άγχους απέναντι σε κάτι άγνωστο, με την επίτευξη της εκμάθησης να φαντάζει δύσκολη ή ακόμη και ακατόρθωτη. Βέβαια, η συγκεκριμένη στάση απέναντι στην τεχνολογία οφείλεται και σε άλλους παράγοντες, όπως για παράδειγμα στις στερεοτυπικές αντιλήψεις για την τρίτη ηλικία, στη στάση ζωής ή στην έλλειψη αυτοπεποίθησης.

Ερευνητές υποστηρίζουν ότι τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι κατά την εκπαίδευσή τους στις νέες τεχνολογίες δεν περιορίζονται στους σωματικούς και γνωστικούς παράγοντες, αλλά περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τις στάσεις των ηλικιωμένων ως προς αυτές, το άγχος, την εκτιμώμενη χρησιμότητά τους. Η πιο πιθανή δυσκολία φαίνεται να σχετίζεται με τις αλλαγές που συντελούνται στις βασικές γνωστικές δεξιότητες, ως αποτέλεσμα του γήρατος. Ορισμένες από αυτές αποτελούν η μειωμένη ταχύτητα στην επεξεργασία πληροφοριών, η εξασθένηση της μνήμης και οι διαδικασίες αντίληψης και προσοχής. Σε πολλές περιπτώσεις οι ηλικιωμένοι δεν χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες,

καθώς θεωρούν ότι δεν τους παρέχουν κάποιο όφελος ή δε βρίσκουν στη χρήση τους κάτι ενδιαφέρον.

Για να γίνει λοιπόν η χρήση των νέων τεχνολογιών μια ελκυστική επιλογή για τους ηλικιωμένους, θα πρέπει οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) να προσαρμοστούν στις ανάγκες τους. Ωστόσο, για να είναι η χρήση τους αποτελεσματική, θα πρέπει να συνοδεύεται από την κατάλληλη εκπαίδευση και υποστήριξη.

Η ενασχόληση με τις νέες τεχνολογίες μπορεί να έχει πολύ θετικά αποτελέσματα στην ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων. Αρχικά, η ενημέρωση, το διάβασμα, οι οικονομικές συναλλαγές, η επικοινωνία, τα παιχνίδια δημιουργούν συναισθήματα αυτοεκτίμησης, δημιουργικότητας, ενδυνάμωσης και μπορούν να λειτουργήσουν ως αντισταθμιστικοί παράγοντες στη μείωση του άγχους και της κοινωνικής απομόνωσης. Επιπλέον, η δραστηριοποίηση των ηλικιωμένων στις νέες τεχνολογίες διευκολύνει την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες και αγαθά, περιορίζοντας έτσι τυχόν διακρίσεις, μειώνει το ψηφιακό χάσμα και ενισχύει την ισότητα. Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) αποτελούν πηγή κοινωνικής υποστήριξης και βελτίωσης της ζωής των ηλικιωμένων, αλλά και μέσο πρόσβασης στη μάθηση, στην πληροφόρηση σε θέματα υγείας, στην επικοινωνία με οικογένεια και φίλους και γενικότερα στην ένταξή τους στην κοινότητα.

Κείμενο 2

Γράμμα

Το ποίημα είναι της Κικής Δημουλά και ανήκει στη συλλογή «Έρεβος» (1956).

Ο ταχυδρόμος,
σέρνοντας στα βήματά του την ελπίδα μου
μου 'φερε και σήμερα ένα φάκελο
με τη σιωπή σου.

Το όνομά μου γραμμένο απ' έξω με λήθη⁵⁹.

Η διεύθυνσή μου ένας ανύπαρκτος δρόμος.

Όμως ο ταχυδρόμος

τον βρήκε αποσυρμένο στη μορφή μου,

κοιτώντας τα παράθυρα που έσκυβαν μαζί μου,

διαβάζοντας τα χέρια μου

που έπλαθαν κιόλας μια απάντηση.

Θα τον ανοίξω με την καρτερία μου

και θα ξεσηκώσω με τη μελαγχολία μου

τ' άγραφά σου.

Κι αύριο θα σου απαντήσω

στέλνοντάς σου μια φωτογραφία μου

---

⁵⁹ Λήθη : λησμονιά

Στο πέτο θα έχω σπασμένα τριφύλλια,
στο στήθος σκαμμένο
το μενταγιόν της συντριβής.
Και στ' αυτιά μου θα κρεμάσω-συλλογίσου
τη σιωπή σου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

Υποερώτημα 1 (μονάδες 10)

Ποια είναι, κατά τη συγγραφέα του Κειμένου 1, τα οφέλη για τους ηλικιωμένους από τη χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής; (50 λέξεις)

Μονάδες 10

Υποερώτημα 2 (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τη λογική πορεία με την οποία από τις προηγούμενες παραγράφους η συντάκτρια του Κειμένου 1 καταλήγει στο συμπέρασμα που διατυπώνει στην αρχή της τέταρτης παραγράφου, όπως φαίνεται με τη χρήση του συμπερασματικού συνδέσμου «λοιπόν».

Μονάδες 10

Υποερώτημα 3 (μονάδες 15)

Η συγγραφέας χρησιμοποιεί κυρίως Οριστική έγκλιση στα ρήματα, πετυχαίνοντας υψηλό βαθμό βεβαιότητας για όσα υποστηρίζει μέσα στο κείμενο. Στις περιόδους λόγου που ακολουθούν να μετασχηματίσεις την έγκλιση των ρημάτων και να κάνεις όλες τις απαιτούμενες αλλαγές (π.χ. προσθήκη/αφαίρεση επιρρημάτων και άλλων λέξεων), ώστε οι περίοδοι λόγου να εκφράζουν τον ζητούμενο κάθε φορά τρόπο απόδοσης του νοήματος.

Παράδειγμα: Η τεχνολογία εξελίσσεται ραγδαία. (αναγκαιότητα, υποχρέωση)

→ Είναι αναγκαίο να εξελιχθεί ραγδαία η τεχνολογία.

- Η δραστηριοποίηση των ηλικιωμένων στις νέες τεχνολογίες διευκολύνει την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες και αγαθά. (ευχή)
- Οι ΤΠΕ αποτελούν πηγή κοινωνικής υποστήριξης και βελτίωσης της ζωής των ηλικιωμένων. (επιθυμία)
- Βέβαια, η συγκεκριμένη στάση απέναντι στην τεχνολογία, οφείλεται και σε άλλους παράγοντες, όπως για παράδειγμα στις στερεοτυπικές αντιλήψεις. (πιθανότητα)
- Η τεχνολογία εισέρχεται ξαφνικά στη ζωή των ηλικιωμένων. (απαγόρευση)
- Τα εμπόδια των ηλικιωμένων κατά την εκπαίδευσή τους στις νέες τεχνολογίες δεν περιορίζονται στους σωματικούς και γνωστικούς παράγοντες. (αναγκαιότητα, υποχρέωση)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Το Κείμενο 1 επισημαίνει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι άνθρωποι όταν καλούνται να χρησιμοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες. Ως εργαζόμενος σε μια δομή φιλοξενίας ηλικιωμένων ανθρώπων έχεις συνειδητοποιήσει τη δυσκολία των ηλικιωμένων στη χρήση των νέων τεχνολογιών. Γι' αυτόν τον λόγο αποφασίζεις να στείλεις μια ενημερωτική επιστολή προς τον υπουργό εργασίας και κοινωνικών ασφαλίσεων. Στην επιστολή αυτή, καλείσαι να αναφερθείς στους παράγοντες που παρακωλύουν την ενασχόληση των ηλικιωμένων με τα τεχνολογικά μέσα και να προτείνεις τρόπους με τους οποίους μπορούν οι νέες τεχνολογίες να γίνουν πιο ελκυστικές γι' αυτούς. Για την πραγμάτευση του θέματος μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία του κειμένου. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30**ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)**

Στο Κείμενο 2 να εντοπίσεις το ρηματικό πρόσωπο που κυριαρχεί και να ερμηνεύσεις την επιλογή της ποιήτριας.

Μονάδες 20**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Ποιο είναι το συναισθηματικό κλίμα, όπως το βιώνει το ποιητικό υποκείμενο, και πώς ανιχνεύεται στο Κείμενο 2; Ποια συναισθήματα και σκέψεις σου προκαλεί ο τόπος της ποιητικής φωνής; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 15**Τράπεζα Θεμάτων [20283]****Εμείς δεν θα γεράσουμε άραγε; / Αναφορά στον Γκρέκο**

Για να λύσεις το διαγώνισμα, θα πρέπει να γνωρίζεις:

- τη **λειτουργία του τίτλου** σε ένα κείμενο.
- τους **τρόπους** με τους οποίους επιτυγχάνεται η **ευαισθητοποίηση του αναγνώστη**.
- την **αναφορική** και την **ποιητική λειτουργία** της γλώσσας.
- Τους **λόγους παραγκωνισμού των ηλικιωμένων** και τις **δράσεις** που μπορεί να κάνει **το σχολείο** για την **αντιμετώπιση των προβλημάτων** τους.
- τη λειτουργία της **περιγραφής** σε ένα λογοτεχνικό κείμενο.

Κείμενο 1

Εμείς δεν θα γεράσουμε άραγε;

Η Κατερίνα Τζωρτζακάκη είναι ψυχολόγος και συγγραφέας. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ηλικιωμένων (1 – 10 – 2019) ανάρτησε αυτό το άρθρο στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα HUFFPOST. Το κείμενο προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 02 – 04 – 2021. (διασκευή)

Καθημερινά στη σημερινή κοινωνία αγωνιζόμαστε, για να κερδίσουμε χρήματα και αναγνώριση. Ωστόσο, αφήνουμε επιδεικτικά τους ηλικιωμένους πίσω. Και αυτό είναι ένα μεγάλο παράδοξο. Ακόμη κι αν δεν μας περισσεύει αγάπη για τους άλλους, δεν θα έπρεπε με κάποιο τρόπο να προνοούμε, ώστε η δική μας η ζωή στο μακρινό μέλλον να είναι ανθρώπινη;

Είναι στη φύση του ανθρώπου να μη σκέφτεται τα γηρατειά. Συνήθως νιώθουμε μέχρι μια ηλικία άτρωτοι, πως κάπως μαγικά εμείς δεν θα βρεθούμε σε αυτή τη θέση και θα είμαστε για πάντα νέοι και δυνατοί. Σπάνια αναρωτιόμαστε τι θα μπορέσει να απαλύνει τη μοναξιά, τον πόνο της απώλειας, την αδυναμία του σώματος. Στην τηλεόραση παρελαύνουν κακέκτυπες μορφές «τραβηγμένες», που απορεί κανείς αν όντως πιστεύουν πως ξεγελούν, αν όντως πιστεύουν πως αρέσουν. Κι αυτά τα πρότυπα ακολουθούνται από τους υπολοίπους κι έτσι προχωράμε, μα κανένας άνθρωπος ποτέ δεν κατάφερε να νικήσει την πραγματικότητα, κανένας δεν αντιστάθηκε ποτέ στη ροή της ζωής. Το ποτάμι του χρόνου μας παρασέρνει όλους έστω κι από λίγο μέρα με τη μέρα.

Βέβαια, η νέα γενιά είναι υπερφορτωμένη με δραστηριότητες και η παλιά φεύγει πικραμένη. Η ενδιάμεση γενιά είναι γεμάτη άγχος και ενοχή. Αυτό που δεν καταλαβαίνουμε είναι πως αφήνουμε έτσι πλούτο να φεύγει από τα χέρια μας σαν νερό. Οι ηλικιωμένοι έχουν ζήσει σε παλιότερες εποχές, έχουν γνώση, είναι το μόνο που μας συνδέει με το παρελθόν μας. Χωρίς το παρελθόν μας δεν έχουμε ταυτότητα, τα παιδιά μας μένουν χωρίς ρίζες, η χώρα μας χάνει όλα εκείνα που την κάνουν να ξεχωρίζει.

Τί θα πρέπει λοιπόν να γίνει; Μήπως τελικά τα παιδιά του νηπιαγωγείου και του δημοτικού θα έπρεπε να επισκέπτονται τα γηροκομεία και να ακούνε ιστορίες από τις παλιές εποχές; Μήπως οι έφηβοι, αντί να μαθαίνουν τόσες ξένες γλώσσες, θα έπρεπε να κάνουν εθελοντισμό κάποιες ώρες; Και όσοι σπουδάζουν ανθρωπιστικές επιστήμες θα μπορούσαν άραγε να γίνουν χρήσιμοι σε προγράμματα υποστήριξης ηλικιωμένων αποκτώντας έτσι και πολύτιμη εμπειρία; Κάποια καθηγήτρια μου περιέγραψε τους σύγχρονους μαθητές ως αδιάφορους για όλα. Μα οι έφηβοι προσπαθούν απεγνωσμένα να αντιγράψουν εμάς τους ενήλικους. Αν μας ενοχλούν τόσο είναι επειδή είναι ο πιο αληθινός καθρέφτης μας.

Έτσι η αλυσίδα της σημερινής κοινωνίας έχει σπασμένους κρίκους, έχει γενιές απομακρυσμένες, έχει εγωπάθεια και ατομικισμό. Χρειάζεται να δώσουμε χώρο στους ηλικιωμένους, να τους δώσουμε δύναμη έτσι ώστε να μπορέσουν κι εκείνοι να υποστηρίξουν την κοινωνία, όπως και για όσο μπορούν. Ο άνθρωπος της νέας εποχής έχει πληροφορίες και επιστήμη, μα χρειάζεται και ανθρωπιά και λογικό νου. Χρειάζεται να φέρεται στους άλλους με τον τρόπο που θέλει να του φερθούν. Ας κοιτάξουμε λοιπόν το πρόσωπό μας στον καθρέφτη κι ας αναρωτηθούμε έστω και μια φορά: Εμείς δεν θα γεράσουμε άραγε;

Κείμενο 2**Καζαντζάκης [Αναφορά στον Γκρέκο]**

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Καζαντζάκη «Αναφορά στον Γκρέκο», κεφάλαιο Γ' «Η μάνα» και αναφέρεται στον παππού του.

[...] Δυο φορές τον χρόνο, τη Λαμπρή και τα Χριστούγεννα, κινούσε από το μακρινό χωρίο ο παππούς μου κι έρχονταν στο Μεγάλο Κάστρο να δει τ' αγγόνια και την κόρη. Λογάριαζε πάντα κι έρχονταν να χτυπήσει την πόρτα την ώρα που κάτεχε πως το θεριό ο γαμπρός του δεν ήταν στο σπίτι. Γέρος κοτσονάτος, με άκουρα άσπρα μαλλιά, με γαλάζια γελούμενα μάτια, με βαριές χερούκλες όλο ρόζους. Άπλωνε να με χαϊδέψει, και το δέρμα μου ξεγδέρνονταν. [. . .]

Η γυναίκα του είχε πεθάνει κι αυτή από χρόνια, και κάθε που ερχόταν ο παππούς μου στο σπίτι έφερνε την αθιβολή⁶⁰ της και τα μάτια του βούρκωναν. Την αγαπούσε περισσότερο και από τα χωράφια του, και τη σέβονταν. Φτωχός ήταν όταν παντρεύτηκε, μα υπομονευόταν: «Πράγμα⁶¹ δεν είναι, έλεγε, η φτώχεια και η γύμνια, φτάνει να 'χεις καλή γυναίκα».

Παλιά συνήθεια ήταν τότε στα χωριά της Κρήτης, όταν γύριζε το δειλινό ο άντρας από τα χωράφια, να του 'χει η γυναίκα του έτοιμο χλιαρό νερό, να σκύβει να του πλένει τα πόδια. Ένα δειλινό γύρισε ο παππούς μου κατακουρασμένος από τη δουλειά, κάθισε στην αυλή, κι ήρθε η γυναίκα του με μια λεκάνη χλιαρό νερό, γονάτισε μπροστά του κι άπλωσε να του πλύνει τα σκονισμένα πόδια. Ο παππούς μου την κοίταξε με συμπόνια, είδε τα χέρια της που τα 'χε φάει η καθημερινή λάτρα του σπιτιού, είδε τα μαλλιά της που είχαν αρχίσει και άσπριζαν, τη λυπήθηκε. Σήκωσε το πόδι, έδωσε μια στη λεκάνη το νερό και την αναποδογύρισε.

«Από σήμερα και πέρα, γυναίκα, είπε, δε θα μου πλένεις τα πόδια🕒 δεν είσαι μαθές δούλα μου, γυναίκα μου είσαι και κυρά μου» [. . .]

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)****1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Γιατί είναι στη φύση του ανθρώπου να μη σκέφτεται τα γηρατειά, σύμφωνα με το Κείμενο 1, και για ποιους λόγους αυτό είναι επιζήμιο (40 - 50 λέξεις);

Μονάδες 10**2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

⁶⁰ Αθιβολή: κουβέντα, σκέψη

⁶¹ Πράγμα: τίποτα

Ποια σχέση έχει ο τίτλος του Κειμένου 1 με το περιεχόμενό του (μονάδες 6); Τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σου, η συντάκτρια με την επανάληψη της φράσης του τίτλου στο τέλος του κειμένου (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες η συγγραφέας προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη, ώστε να αντιμετωπίσει με ανθρωπιά τα άτομα της τρίτης ηλικίας. (μονάδες 9). Πώς καθεμία από αυτές εξυπηρετεί αυτόν τον στόχο; (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Το Κείμενο 1 αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην απουσία ουσιαστικής επαφής της νέας γενιάς με τα άτομα της τρίτης ηλικίας. Με αφορμή αυτή τη διαπίστωση, αναλαμβάνεις να συντάξεις ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα αναφερθείς στα αίτια που οδηγούν σε απομόνωση τα άτομα της τρίτης ηλικίας. Ποιες δράσεις οφείλει να προωθήσει το σχολείο μαζί με τους νέους για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ηλικιωμένων; (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 2 να εντοπίσεις τον αφηγηματικό τρόπο που κυριαρχεί και να σχολιάσεις τη λειτουργία του.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς θα χαρακτήριζες τον παππού από τις πράξεις του και τη στάση που είχε προς την γυναίκα του; Να τεκμηριώσεις την άποψή σου με στοιχεία του Κειμένου 2. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου προκάλεσε η ανάγνωση (120 - 150 λέξεις);

Μονάδες 15

Τράπεζα Θεμάτων [19539]

Γεροντολυμπιακοί: Οι Ολυμπιακοί της Τρίτης Ηλικίας - Ερωτόκριτος

Για να λύσεις το διαγώνισμα, θα πρέπει να γνωρίζεις:

- τη **συλλογιστική πορεία** ενός κειμένου.
- τη χρήση των **σημείων στίξης**.
- την **αναφορική και ποιητική λειτουργία** της γλώσσας.
- την **τροπικότητα** του ρήματος.
- τη σημασία των **ηλικιωμένων ανθρώπων** για την κοινωνία και τους **τρόπους** με τους οποίους μπορούν να νιώθουν **δημιουργικοί**.
- τα **εκφραστικά μέσα** και τη λειτουργία τους σε ένα λογοτεχνικό κείμενο.

Κείμενο 1

Γεροντολυμπιακοί: Οι Ολυμπιακοί της Τρίτης Ηλικίας

Το παρακάτω άρθρο (διασκευασμένο) του Άγγελου Χανιώτη δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο www.lifo.gr στις 28-9-2021.

Ανάμεσα στις αλλαγές που προκαλούν ανθρωπογενείς παράγοντες στη φύση, δύο είναι εκείνες που ξεχωρίζουν: η κλιματική αλλαγή και (στις αναπτυγμένες χώρες) η αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Όσο δραματικές επιπτώσεις θα έχει στην άνοδο της στάθμης της θάλασσας και στο κλίμα η μάλλον αναπόφευκτη πλέον άνοδος της μέσης θερμοκρασίας κατά τουλάχιστον έναν βαθμό Κελσίου τις επόμενες δεκαετίες, άλλο τόσο δραματικές θα είναι οι επιπτώσεις στην οικονομία και την κοινωνία από την άνοδο του προσδόκιμου ζωής κατά περίπου πέντε χρόνια την επόμενη τριακονταετία. Το 1950 στην Ελλάδα το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση ήταν εξήντα τέσσερα χρόνια, σήμερα είναι ογδόντα δύο, το 2050 προβλέπεται να είναι πάνω από ογδόντα έξι και μέχρι το 2100 θα πλησιάζει τα εκατό.

Όπως η τεχνολογική εξέλιξη είναι η κύρια αιτία για την κλιματική αλλαγή, η βελτίωση της διατροφής, των συνθηκών ζωής, της προληπτικής ιατρικής και της περίθαλψης διαρκώς αυξάνει τη διάρκεια της ζωής μας, φέρνοντας τις ανεπτυγμένες κοινωνίες αντιμέτωπες με οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις, όπως η αναδιοργάνωση του συστήματος συνταξιοδότησης, η μακροχρόνια φροντίδα για τα άτομα της τρίτης ηλικίας και τα ψυχολογικά προβλήματα της γήρανσης.

Στις νέες προκλήσεις συγκαταλέγονται η ανάγκη για μια γενικότερη αλλαγή της αντιμετώπισης του γήρατος από την κοινωνία και η ανάγκη να δοθούν κίνητρα στους ηλικιωμένους για δραστήρια ζωή όσο αντέχουν. Είναι, λοιπόν, ώρα να τεθεί στο τραπέζι και το ζήτημα της διοργάνωσης Ολυμπιακών της Τρίτης Ηλικίας, των Γεροντολυμπιακών (Gerontolympics). Η ιδέα δεν είναι χωρίς κάποιες αναλογίες με αρχαίες πρακτικές. Η ομορφιά του γερασμένου σώματος ήταν αντικείμενο διαγωνισμού στην Αθήνα, όπου οι πιο «κοτσονάτοι» γέροι είχαν τιμητικό ρόλο στην πομπή των Παναθηναίων ως «θαλλοφόροι⁶²». Και παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχαν ειδικοί αγώνες για τους πρεσβύτερους, αρκετοί αθλητές συνέχισαν να αγωνίζονται ως και την πέμπτη δεκαετία της ζωής τους.

⁶² Θαλλοφόροι: αυτοί που φέρουν θαλλούς, δηλ. κλαδιά με φύλλα, βλαστάρια

Οι Ολυμπιακοί της Τρίτης Ηλικίας θα μπορούσαν να οργανωθούν κατά ηλικιακές ομάδες (π.χ. 65-70, 70-75 κ.ο.κ.) και να περιλαμβάνουν κατάλληλα αγωνίσματα για ηλικιωμένα άτομα. Θα μπορούσαν να γίνουν και μια νέα ευκαιρία για τη μόνιμη τέλεσή τους στην Ελλάδα με χρήση των ολυμπιακών εγκαταστάσεων. Το σημαντικότερο κέρδος θα είναι το ψυχολογικό: η ενδυνάμωση του αισθήματος στους ηλικιωμένους ότι δεν αποκλείονται από τη σημαντικότερη εκδήλωση παγκόσμιου βεληνεκούς.

Οι αθλητές των Παραολυμπιακών Αγώνων έχουν δώσει ήδη νέο νόημα στο αρχαίο ρητό «νους υγιής εν σώματι υγιεί», θυμίζοντάς μας ότι ένα σώμα με αδυναμίες και περιορισμούς κλείνει μέσα του μια αδάμαστη ψυχή. Οι Ολυμπιακοί της Τρίτης Ηλικίας θα μας δείξουν ότι και το γερασμένο σώμα φιλοξενεί θέληση για ζωή.

Κείμενο 2

Ερωτόκριτος

Στο απόσπασμα που ακολουθεί από τον «Ερωτόκριτο» του Βιτσέντζου Κορνάρου, ο Πεζόστρατος, πατέρας του Ερωτόκριτου, απευθύνεται στο γιο του.

Κράζει τον τότες σπλαχνικά, και λέγει· «Ίντα λογιαζεις,
και πλιό δεν είσαι ζωντανός, μ' αποθαμένος μοιάζεις;
Ήφηκες⁶³ τσι ξεφάντωσης, κι ουδέ δουλειές γυρεύεις,
τω' δουλευτάδω' δε μιλείς πλιό να τως αρμηνεύεις⁶⁴.
Ουδέ γεράκια, ουδέ σκυλιά, ουδ' άλογα ανεμνιάζεις.
Δεν είσαι νοικοκύρης πλιό, σα να'σουν ξένος μοιάζεις.
Πάντα τη μοναξιά ζητάς, τη μοναξιάν ξετρέχεις,
και σ' τσι δουλειές μας, ως θωρώ⁶⁵, έγνοιαν κιαμιά δεν έχεις.
Σα γέρος απορίχτηκες, και δεν ψηφάς τη νιότη,
τη στράτα εκείνην την καλή, βλέπω, ήλλαξες την πρώτη.
Θωρείς με πούρι⁶⁶, Καλογιέ, γέροντας είμαι τώρα,
και να μακρύνω δεν μπορώ πλιόν όξω από τη Χώρα.
Και οι δουλειές μας στα χωριά καθημερνό πληθαίνουν,
κι ωσά δεν πας, ακάμωτες, παιδάκι μου, απομένουν.
Πούρι δεν έχω άλλο παιδί στον κόσμο παρά σένα,
κ' εσύ θέ' να τα χαίρεσαι ό,τι έχω κοπιασμένα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

⁶³ Ήφηκες: άφησες

⁶⁴ τως αρμηνεύεις: να τους δίνεις συμβουλές, να τους καθοδηγείς

⁶⁵ θωρώ: βλέπω

⁶⁶ πούρι: όντως, βέβαια, αλήθεια

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε 50-60 λέξεις τα επιχειρήματα του αρθρογράφου για την καθιέρωση «Γεροντολυμπιακών» αγώνων, σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στις 3 τελευταίες παραγράφους του Κειμένου 1.

Μονάδες 10**2ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο νοηματικά ο συντάκτης του Κειμένου 1 καταλήγει από τις προηγούμενες παραγράφους στο συμπέρασμα της 3^{ης} παραγράφου ότι είναι ώρα να τεθεί στο τραπέζι και το ζήτημα της διοργάνωσης Ολυμπιακών Αγώνων για την Τρίτη Ηλικία.

Μονάδες 10**3ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή):

1. Στο απόσπασμα «η κλιματική αλλαγή και (στις αναπτυγμένες χώρες) η αύξηση του προσδόκιμου ζωής» (1^η παράγραφος) μέσα στην παρένθεση περιέχεται:

- α. επεξηγηματική πληροφορία
- β. σχόλιο του συγγραφέα
- γ. παράδειγμα
- δ. ορισμός

2. Στο απόσπασμα «...όπως η αναδιοργάνωση του συστήματος συνταξιοδότησης, η μακροχρόνια φροντίδα για τα άτομα της τρίτης ηλικίας και τα ψυχολογικά προβλήματα της γήρανσης.» (2^η παράγραφος), παρατηρείται:

- α. συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας και ύφος λόγου που προβληματίζει
- β. χρήση ονοματικών φράσεων και σοβαρό ύφος λόγου
- γ. υποτακτική σύνδεση για την απόδοση πιο σύνθετων νοημάτων
- δ. απλό ύφος λόγου με την επιλογή απλού και καθημερινού λεξιλογίου

3. Στην περίοδο λόγου «Στις νέες προκλήσεις συγκαταλέγονται η ανάγκη για μια γενικότερη αλλαγή της αντιμετώπισης του γήρατος από την κοινωνία και η ανάγκη να δοθούν κίνητρα στους ηλικιωμένους για δραστήρια ζωή όσο αντέχουν.» (3^η παράγραφος) ο τρόπος με τον εκφέρεται το μήνυμα δηλώνει:

- α. βεβαιότητα
- β. πιθανότητα
- γ. αναγκαιότητα
- δ. προτροπή

4. Στην περίοδο λόγου «ότι ένα σώμα με αδυναμίες και περιορισμούς κλείνει μέσα του μια αδάμαστη ψυχή» (τελευταία παράγραφος), το επίθετο «αδάμαστη» είναι συνώνυμο με το:

- α. ακάματη
- β. ανίκητη
- γ. πανίσχυρη
- δ. ακατάβλητη

5. Στην περίοδο λόγου «Οι Ολυμπιακοί της Τρίτης Ηλικίας θα μας δείξουν ότι και το γερασμένο σώμα φιλοξενεί θέληση για ζωή.» (τελευταία παράγραφος) το ρήμα «φιλοξενεί» μπορεί να αντικατασταθεί, χωρίς να αλλάξει το νόημα, από το ρήμα:

- α. επιδεικνύει
- β. διαθέτει
- γ. εκδηλώνει
- δ. προσφέρει

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Στο Κείμενο 1 γίνεται λόγος για την αναγκαιότητα να γίνει πιο δραστήρια η τρίτη ηλικία. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Τρίτης Ηλικίας, το σχολείο σου συμμετέχει σε μια ημερίδα που οργανώνει ο δήμος με θέμα «Δημιουργική τρίτη ηλικία». Εσύ ως πρόεδρος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις μια ομιλία 350-400 λέξεων, στην οποία θα αναφερθείς στην προσφορά των ηλικιωμένων ανθρώπων στην κοινωνία και θα προτείνεις διάφορες δραστηριότητες, οι οποίες θα βοηθήσουν τους ηλικιωμένους ανθρώπους να αισθάνονται πιο δημιουργικοί.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ποιο είναι το ρηματικό πρόσωπο που κυριαρχεί στο Κείμενο 2; Αφού εντοπίσεις δύο ενδεικτικά χωρία, να εξηγήσεις τι θέλει να πετύχει ο συγγραφέας με τη χρήση του.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο παράπονο εκφράζει ο Πεζόστρατος προς τον γιο του τον Ερωτόκριτο στο Κείμενο 2 και γιατί; Εντοπίζεις στα λόγια του κάποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις για τα χαρακτηριστικά και τις υποχρεώσεις του νεαρού άντρα; Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σε 100-150 περίπου λέξεις αξιοποιώντας 3 σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15